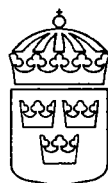

Lagutskottets yttrande

1992/93:LU3y

Marknadsdomstolens sammansättning m.m.

1992/93
LU3y

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 17 november 1992 beslutat att bereda lagutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1992/93:56 om en ny konkurrenslagstiftning jämte eventuella motioner, såvitt gäller lagutskottets beredningsområde.

I propositionen lägger regeringen fram förslag till en ny konkurrenslag, som skall ersätta dels den nuvarande konkurrenslagen (1982:729), dels lagen (1991:921) om förbud mot konkurrensbegränsningar i fråga om jordbruksprodukter. Vidare lägger regeringen fram förslag till viss annan lagstiftning som hänger samman med förslaget till en ny konkurrenslag. Bl.a. föreslås vissa ändringar i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. som gäller domstolens sammansättning. I propositionen redovisas också ställningstaganden från regeringens sida när det gäller konkurrenskommitténs förslag till nya bestämmelser i prisinformationslagen (1991:601) angående marknadsföring i samband med prisnedsättningar.

Med anledning av propositionen har väckts sex motioner. Av dessa berör en motion marknadsdomstolens sammansättning.

Lagutskottet, som har beslutat avge yttrande över de delar av propositionen som gäller ändringar i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. (avsnitt 6.1) och vilseledande extrapriser (avsnitt 6.3) samt motion N7 yrkande 2, får anföra följande.

Ändringar i lagen om marknadsdomstol

Ärenden enligt den nu gällande konkurrenslagen handläggs av marknadsdomstolen. Domstolen handlägger också ärenden enligt marknadsföringslagen (1975:1418), lagen (1971:112) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden, lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare, produktsäkerhetslagen (1988:1604) och lagen (1992:138) om tillämpning av avtal mellan Sverige, Norge och EEG om civil luftfart.

Enligt 3 § lagen om marknadsdomstol m.m. består domstolen av en ordförande, en vice ordförande samt tio andra ledamöter. Av de sistnämnda är fyra *särskilda ledamöter*, varav tre för ärenden om konkurrensbegränsning och avtalsvillkor mellan näringsidkare samt en för ärenden om marknadsföring, avtalsvillkor i konsumentförhållan-

den och produktsäkerhet. Av de övriga sex ledamöterna utses enligt 5 § tre bland företrädare för företagarentressen och tre bland företrädare för konsument- och löntagarintressen. Dessa ledamöter brukar benämnas *intresseledamöter*. De förutsätts dock vara opartiska och avlägger liksom övriga ledamöter domared.

De särskilda ledamöterna deltar vid handläggningen av den typ av ärenden som de utsetts för. Intresseledamöterna deltar vid handläggningen av alla typer av ärenden. Marknadsdomstolen är beslutför när ordföranden och fyra andra ledamöter är närvarande. I beslut skall lika antal ledamöter som företräder företagarentressen samt konsument- och löntagarintressen deltaga. För vice ordföranden, de särskilda ledamöterna och intresseledamöterna finns ersättare. Marknadsdomstolens ledamöter och ersättare utses av regeringen. De nuvarande sex ordinarie intresseledamöterna har anknytning till Sveriges industriförbund, Grossistförbundet svensk handel, Sveriges köpmannaförbund, LO, TCO och Kooperativa förbundet.

I propositionen föreslås att Marknadsdomstolens sammansättning skall ändras så att några intresseledamöter inte längre skall finnas i domstolen. Marknadsdomstolen skall enligt förslaget bestå av en ordförande, en vice ordförande samt fem särskilda ledamöter. Av de särskilda ledamöterna skall en vara jurist och ha erfarenhet som domare, medan de övriga skall vara *ekonomiska experter*. Domstolen skall vara beslutför när ordföranden och tre andra ledamöter är närvarande.

I propositionen konstateras att domstolen genom förslaget till ny konkurrenslag får behålla sin centrala roll för prejudikatbildningen på konkurrensrättens område. Domstolen får emellertid enligt förslaget en mer utpräglad rättsskipande roll, och den formaliserade förhandlingsverksamhet som enligt den nu gällande konkurrenslagen förekommer i konkurrensbegränsningsfrågor bortfaller. Motiven för att ha s.k. intresseledamöter i domstolen är därför enligt propositionen inte längre lika framträdande. Enligt regeringens mening är det för övrigt i princip inte heller lämpligt att ledamöter i en domstol kan uppfattas som representanter för olika intressen. Även när det gäller övriga typer av mål som handläggs av domstolen, t.ex. mål enligt marknadsföringslagen, är det fråga om rättstillämpning och därför mindre lämpligt att intresseledamöter deltar i avgörandena. Regeringen anser därför att det inte skall finnas några intresseledamöter alls i Marknadsdomstolen. När det gäller de ekonomiska experterna anser sig regeringen kunna utse såväl personer med teoretisk som praktisk ekonomisk kompetens.

Förslaget om att intresseledamöter inte längre skall ingå i Marknadsdomstolen kritiserar av Birgitta Johansson m.fl. (s) i motion N7. Motionärerna anser att domstolens behov av en bred kännedom om näringslivets och arbetslivets förhållanden bäst tillgodoses genom intresseledamöterna. Förslaget innebär enligt motionärerna en allvarlig försvagning av Marknadsdomstolens ställning och förankring i samhället. I motionen yrkas att riksdagen skall besluta att intresseledamöterna skall vara kvar i domstolen (yrkande 2).

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen, och utskottet anser således att intresseledamöterna i Marknadsdomstolen bör avskaffas i och med att den nya konkurrenslagen träder i kraft den 1 juli 1993. Utskottet utgår från att det behov som domstolen kan ha av kännedom om näringslivets och arbetslivets förhållanden samt om konsumentekonomi m.m. kan tillföras domstolen genom de ekonomiska experterna. Utskottet vill också erinra om den möjlighet som finns för domstolen att under handläggningen av ett visst mål höra personer med särskilda sakkunskaper.

Med det anförda förordar utskottet att propositionen i nu behandlad del tillstyrks och att yrkande 2 i motion N7 avstyrks.

Vilseledande extrapriser

Konkurrenskommittén föreslog i sitt betänkande (SOU 1991:59) Konkurrens för ökad välfärd vissa lagstiftningsåtgärder mot missbruk av extrapriser. I propositionen gör regeringen den bedömningen att några ytterligare lagregler om marknadsföring i samband med tillfälliga prisnedsättningar utöver vad som redan följer av marknadsföringslagen och prisinformationslagen (1991:601) inte behövs.

När lagutskottet våren 1992 (se bet. 1991/92:LU24) behandlade motioner med yrkanden om lagstiftningsåtgärder m.m. mot användningen av extrapriser ansåg utskottet att riksdagen borde avvakta regeringens ställningstaganden till bl.a. konkurrenskommitténs förslag. Utskottet anser sig nu kunna godta den bedömning som regeringen gjort med hänsyn till att Konsumentverket för närvarande är i färd med att se över de riktlinjer för tillfälliga prisnedsättningar som har gällt sedan år 1978 (KOVFS 1977:1).

Stockholm den 26 november 1992

På lagutskottets vägnar

Maj-Lis Lööw

I beslutet har deltagit: Maj-Lis Lööw (s), Holger Gustafsson (kds), Per Stenmarck (m), Margareta Gard (m), Inger Hestvik (s), Bengt Kronblad (s), Bertil Persson (m), Gunnar Thollander (s), Richard Ulfvengren (nyd), Lena Boström (s), Stig Rindborg (m), Carin Lundberg (s), Hans Stenberg (s), Karin Pilsäter (fp) och Stina Eliasson (c).

Från Vänsterpartiet, som inte företräds av någon ordinarie ledamot i utskottet, har suppleanten John Andersson (v) närvarit vid den slutliga behandlingen av ärendet.

Maj-Lis Lööw, Inger Hestvik, Bengt Kronblad, Gunnar Thollander, Lena Boström, Carin Lundberg och Hans Stenberg (alla s) anser att den del av lagutskottets yttrande i avsnittet *Ändringar i lagen om marknadsdomstol* som börjar med "Utskottet gör" och slutar med "N7 avstyrks" hort ha följande lydelse:

Regeringens förslag innebär, enligt utskottets mening, en klar försvagning av domstolen. Regeringen underskattar värdet av den praktiska erfarenhet som domstolen tillförs från de s.k. intresseledamöterna samt deras betydelse för att ge verksamheten förankring i samhället och förvärvslivet. Förslaget kan, enligt utskottets mening, inte leda till annat än att domstolens sammanlagda sakkunskap minskar. I sammanhanget vill utskottet även understryka att de ledamöter som nu föreslås bli avskaffade inte skall uppfattas som representanter för olika sårin-tressen. Deras uppgift skall i stället vara att hävda synpunkter och uppfattningar som är representativa för företagare, löntagare och konsumenter. Avsikten är således inte, vilket felaktigt antyds i propositionen, att intresseledamöternas deltagande i domstolen skall ge deras respektive organisationer en möjlighet att påverka rättsutvecklingen. Det var inte heller riksdagens strävan att domstolens praxis i första hand skall vinna förankring i organisationerna, utan inom näringslivet i allmänhet. Det förtjänar vidare framhållas att även intresseledamöterna avlägger domared och skall vara helt opartiska i sin dömande verksamhet. Som bl.a. näringsutskottet framhållit är de meddomare som har att företa en objektiv bedömning av samtliga fakta i målet utifrån sina särskilda kunskaper och erfarenheter (se bet. NU 1978/79:6). Den nuvarande sammansättningen har också i praktiken fungerat väl. Skiljaktiga meningar förekommer sällan, vilket också Marknadsdomstolen påpekat i sitt remissvar över konkurrenskommit-téns betänkande.

Lagutskottets uppfattning är således att ledamöter med erfarenhet från praktisk företagsverksamhet samt företrädare för konsument- och löntagarintressen även fortsättningsvis bör ingå i domstolen. Utskottet förordar därför att riksdagen med bifall till motion N7 yrkande 2 avslår regeringens förslag till lag om ändring i lagen om marknads-domstol m.m. såvitt gäller domstolens sammansättning.